

# भारतीयवैभव-संस्कृत-ज्ञानपरीक्षा

## ॐ चातुर्वेद - संस्कृतप्रचार - संस्थानम् ॐ

| स्नातक वर्गः                                                                                                                                              | समयः 1 होरा | पूर्णाङ्कः - 125 (50x2=100 + 5x5 = 25)                                                                                                                 | 17/अ |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1. अधोलिखितेषु 'अस' धातोः रूपं किम् अस्ति?<br>(क) अवसत् (ख) भविष्यति<br>(ग) अश्नाति (घ) सर्वम्                                                            |             | 17. 'तुमुन्' प्रत्ययान्तं पदं चिनोतु?<br>(क) अपठतम् (ख) अगच्छताम्<br>(ग) दर्शितम् (घ) द्रष्टुम्                                                        |      |
| 2. आश्रमव्यवस्थायां 'ब्रह्मचर्यम्' किं स्थानकमस्ति?<br>(क) प्रथमम् (ख) द्वितीयम्<br>(ग) तृतीयम् (घ) चतुर्थम्                                              |             | 18. व्याकरणे किं कारकरूपेण न गण्यते?<br>(क) अपादानम् (ख) अधिकरणम्<br>(ग) सम्बन्धः (घ) करणम्                                                            |      |
| 3. भारतस्य बृहत्तमा नदी का अस्ति?<br>(क) गङ्गा (ख) गोदावरी<br>(ग) महानदी (घ) ब्रह्मपुत्र                                                                  |             | 19. 'पञ्चगङ्गम्' अत्र कः समासः ?<br>(क) द्विगुः (ख) तत्पुरुषः<br>(ग) अव्ययीभावः (घ) बहुव्रीहिः                                                         |      |
| 4. 'अजन्ता' गुहा कुत्रास्ति?<br>(क) महाराष्ट्रे (ख) मध्य प्रदेशे<br>(ग) तमिलनाडु प्रदेशे (घ) उत्कल प्रदेशे                                                |             | 20. 'किरातार्जुनीयम्' इति महाकाव्ये किरातः कः आसीत्?<br>(क) परशुरामः (ख) शिवः<br>(ग) द्रोणाचार्यः (घ) अर्जुनः                                          |      |
| 5. 'नायकः' इत्यस्य सन्धि विग्रहं किम् अस्ति?<br>(क) ना + यकः (ख) न + आयकः<br>(ग) नै + अकः (घ) नाय + कः                                                    |             | 21. पातञ्जलयोगसूत्रानुसारं चित्तवृत्तिनिरोधाय किम् अस्ति?<br>(क) योगः (ख) ध्यानम्<br>(ग) व्यायामः (घ) प्राणायामः                                       |      |
| 6. भारते शिलालेखस्य प्रचलनं सर्वप्रथमं केन आरब्धम्?<br>(क) बिन्दुसारेण (ख) चन्द्रगुप्तेन<br>(ग) बृहद्रथेन (घ) सम्राट्अशोकेन                               |             | 22. 'संस्कृतदिवसः' कदा आचर्यते?<br>(क) चैत्रप्रतिपदा (ख) श्रावणपूर्णिमा<br>(ग) आषाढपूर्णिमा (घ) कार्तिक अमावस्या                                       |      |
| 7. किं वाक्यं भारतस्य 'राष्ट्रियवाक्यम्' अस्ति?<br>(क) यतो धर्मः ततो जयः (ख) सत्यमेव जयते<br>(ग) सर्वे भवन्तु सुखिनः (घ) वसुधैव कुटुम्बकम्                |             | 23. 'अष्टादश' संख्यया सम्बन्धितः किं नास्ति?<br>(क) पुराणम् (ख) श्रीमद् भगवद्गीता<br>(ग) रामायणम् (घ) महाभारतम्                                        |      |
| 8. 'सारे जहाँ से अच्छा' अस्य गीतस्य रचयिता कः आसीत्?<br>(क) मौलाना आजादः (ख) रघुपति सहायः<br>(ग) मुहम्मद इकबालः (घ) मिर्जा गालिबः                         |             | 24. 'गद्य-पद्यात्मकः' वेदः कः अस्ति?<br>(क) यजुर्वेदः (ख) सामवेदः<br>(ग) अथर्ववेदः (घ) ऋग्वेदः                                                         |      |
| 9. न्यायदर्शनस्य प्रवर्तकः कः आसीत्?<br>(क) आचार्यः कपिलः (ख) आ0 चार्वाकः<br>(ग) आचार्य गौतमः (घ) आचार्यः पतञ्जलिः                                        |             | 25. पुराणेषु सप्तचिरजीविनः वर्णिताः सन्ति, एतेषु कः नास्ति?<br>(क) अंगदः (ख) कृपाचार्यः<br>(ग) विभीषणः (घ) बलिः                                        |      |
| 10. कस्य कार्यकालः चित्रकलायाः स्वर्णकालः कथ्यते?<br>(क) जहाँगीरस्य (ख) शाहजहाँ<br>(ग) अकबरस्य (घ) शेरशाहस्य                                              |             | 26. भारतस्य उपराष्ट्रपतिः एम.वेंकैयानायडू इतः पूर्वं कः मन्त्री आसीत् ?<br>(क) पर्यावरणमन्त्री (ख) गृहमन्त्री<br>(ग) परिवहनमन्त्री (घ) नगरविकासमन्त्री |      |
| 11. कस्य राज्यस्य द्वितीय राज्यभाषा 'संस्कृतम्' अस्ति?<br>(क) उत्तराखण्डस्य (ख) कर्णाटकस्य<br>(ग) मध्यप्रदेशस्य (घ) कस्यापि न                             |             | 27. कस्य संस्कारस्य पश्चात् गृहस्थाश्रम-प्रवेशाय अनुमतिः भवति?<br>(क) उपनयनम् (ख) चूडाकरणम्<br>(ग) समावर्तनम् (घ) सीमन्तोन्नयनम्                       |      |
| 12. 'पञ्चमहाव्रतम्' केन सम्बन्धितम् अस्ति?<br>(क) जैनधर्मेण (ख) बौद्धधर्मेण<br>(ग) वैष्णवसम्प्रदायेन (घ) शाक्त सम्प्रदायेन                                |             | 28. भारतीय संविधान-प्रारूपसमितेः अध्यक्षः कः आसीत्?<br>(क) डॉ. भीमराव अम्बेडकरः (ख) पं. जवाहरलाल नेहरू<br>(ग) सरदार वल्लभभाई पटेलः (घ) महात्मा गाँधी   |      |
| 13. देशरत्न-कस्य उपाधिः आसीत्?<br>(क) जयप्रकाश नारायणः (ख) दादाभाई नौरोजी<br>(ग) डॉ. राजेन्द्रप्रसादः (घ) पुरुषोत्तमदास टंडनः                             |             | 29. 'बौद्धसाहित्यम्' मुख्यतया कस्यां भाषायाम् लिखितम् अस्ति?<br>(क) संस्कृते (ख) पाल्याम्<br>(ग) प्राकृते (घ) हिन्द्याम्                               |      |
| 14. स्वामी ज्ञानस्वरूप आनन्दः (प्रो. जी.डी. अग्रवालः) केन सम्बन्धितः अस्ति?<br>(क) गंगा बचाओ आंदोलनम् (ख) स्वदेशी आन्दोलनम्<br>(ग) वनसंरक्षणम् (घ) सर्वम् |             | 30. ध्वनिप्रदूषणेन मनुष्यस्य किम् अङ्गं प्रभावितं भवति?<br>(क) हृदयम् (ख) मस्तिष्कम्<br>(ग) श्रवणशक्तिः (घ) यकृत (फेफड़ा)                              |      |
| 15. पृथिव्यां जलस्य मुख्यस्रोतः किम् अस्ति?<br>(क) तडागः (ख) कूपः<br>(ग) समुद्रः (घ) वर्षा                                                                |             | 31. ऋग्वेदे कस्याः नद्याः सर्वाधिक उल्लेखः अस्ति?<br>(क) गङ्गा (ख) यमुना<br>(ग) सरस्वती (घ) कृष्णा                                                     |      |
| 16. विवाहसंस्कारे कः विवाहः सर्वोत्तमः मन्यते?<br>(क) ब्राह्मविवाहः (ख) दैवविवाहः<br>(ग) गान्धर्वविवाहः (घ) असुरविवाहः                                    |             |                                                                                                                                                        |      |

32. भारत कोकिला का सम्बोध्यते?  
 (क) सरोजनी नायडू (ख) लतामंगेशकर:  
 (ग) आशा भोंसले: (घ) कविताकृष्णमूर्ति:
33. सम्प्रतिलोकसभायाः अध्यक्षः कः अस्ति?  
 (क) डॉ. मीरा कुमारः (ख) मुरलीमनोहर जोशी  
 (ग) सुमित्रा महाजन (घ) नजमाहेपतुल्ला
34. अधोलिखितेषु शुद्धं पदं किं चिनोतु?  
 (क) परिगृहीतः (ख) परीगृहीतः  
 (ग) परिग्रहीतः (घ) परीग्रहीतः
35. 'ङ' वर्णस्य उच्चारण स्थानं किम् अस्ति?  
 (क) कण्ठ-तालुः (ख) दन्तोष्ठौ  
 (ग) कण्ठोष्ठम् (घ) नासिका-कण्ठौ
36. 'स्वरवर्णानाम्' इत् संज्ञा केन सूत्रेण भवति?  
 (क) हलन्त्यम् (ख) उपदेशेऽजनुनासिक इत्  
 (ग) आद्यन्तौट्कितौ (घ) चुटु
37. 'वेदान्तसारस्य' रचयिता कः अस्ति?  
 (क) श्रीमदन्नं भट्टः (ख) कुमारिलभट्टः  
 (ग) सदानन्दयोगीन्द्रः (घ) केशवः
38. विविधगणितयं प्रक्रियानिरूपणं कस्मिन् वेदाङ्गे अस्ति?  
 (क) व्याकरणे (ख) ज्योतिषे  
 (ग) निरुक्ते (घ) कल्पसूत्रेषु
39. चतुर्विंशति साहस्री संहिता किम् उच्यते?  
 (क) रामायणम् (ख) महाभारतम्  
 (ग) माध्यन्दिनसंहिता (घ) भृगुसंहिता
40. नाट्यशास्त्रम् इति नाट्यग्रन्थस्य प्रणेता कः अस्ति?  
 (क) आचार्य भरतः (ख) कौटिल्यः  
 (ग) पं. विष्णुशर्मा (घ) आचार्य मम्मटः
41. भारतरत्नेन सम्मानिता प्रथम महिला का अस्ति?  
 (क) लतामंगेशकरः (ख) सोनलमानसिंहः  
 (ग) इन्दिरागाँधी (घ) सर्वम्
42. भारतीयनववर्षस्य आरम्भमासः कः अस्ति?  
 (क) फाल्गुनः (ख) माघः  
 (ग) चैत्रः (घ) श्रावणः
43. पञ्च ज्ञानेन्द्रियाणि कानि सन्ति?  
 (क) नेत्र-घ्राण-श्रोत्र-वाक्-त्वक्  
 (ख) नेत्र-वाक्-घ्राण-हस्त-जिह्वा

- (ग) नेत्र-घ्राण-श्रोत्र-जिह्वा-त्वक्  
 (घ) श्रोत्र-वाक्-शब्द-जिह्वा-पाद
44. भारतीय संविधानेन कति मूलभूत-अधिकाराः प्रदत्ताः सन्ति?  
 (क) पञ्च (ख) षड्  
 (ग) द्वादश (घ) चत्वारः
45. करुण-रसस्य स्थायीभावः किम् अस्ति?  
 (क) शोकः (ख) रतिः  
 (ग) उत्साहः (घ) हासः
46. शुक्लयजुर्वेदस्य ऋत्विक् कः भवति?  
 (क) होता (ख) उद्गाता  
 (ग) अध्वर्युः (घ) ब्रह्मा
47. स्वच्छता सर्वेक्षणं 2017 तमे वर्षे कः प्रदेशः सर्वाधिकः स्वच्छः अस्ति?  
 (क) उत्तराखण्ड (राजिक्क्षेत्रम्) (ख) मध्यप्रदेशः (इन्दौरः)  
 (ग) नवदेहली (घ) महाराष्ट्रम्
48. 'मूलरामायणम्' कस्य रचना अस्ति?  
 (क) गोस्वामी तुलसीदासस्य (ख) महर्षिदेवव्यासस्य  
 (ग) महर्षिवाल्मीकेः (घ) कस्यापि न
49. अन्नप्राशन संस्काराय जातकस्य निर्धारितः आयुः कः अस्ति?  
 (क) प्रथमो मासः (ख) तृतीयो मासः  
 (ग) पञ्चमो मासः (घ) सप्तमो मासः
50. अशोकचक्र-पुरस्कारः कस्मिन् क्षेत्रे दीयते?  
 (क) क्रीडा (ख) वीरता  
 (ग) साहित्यरचना (घ) शिक्षा

लेखनाय प्रश्नाः -

51. 'कृ' धातोः लोट् लकारस्य सर्वाणि रूपाणि लिखन्तु?  
 52. संस्कृताध्ययनस्य किं महत्त्वम् स्वविचारं संक्षेपेण लिखन्तु।  
 53. केषाञ्चित् पञ्च संस्कृत-पत्रिकाणां, संस्कृतविश्वविद्यालयानां वा नामानि लिखन्तु।  
 54. 'राजन्' शब्दस्य प्रथमा, तः पञ्चमी विभक्ती यावत् सर्वाणि रूपाणि लिखन्तु।  
 55. स्वपठित पाठ्यपुस्तकेषु कस्यापि एकस्य नामोल्लेखं कृत्वा तस्य कमपि एकं भावार्थसहितं श्लोकं लिखन्तु।

\*\*\*